

Voorzitter,

Meer democratie, minder politiek?

Onder die titel verscheen vorige maand het rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Het planbureau onderzocht daarin de houdingen en opvattingen van Nederlanders over democratie en politiek. De uitkomsten daarvan zijn misschien wel minder opmerkelijk dan de titel zou doen vermoeden. Maar toch zijn de uitkomsten ook voor ons, in deze raad, voor het college, voor de gemeentelijke organisatie en de hele stad Groningen van groot belang.

Blijkens het onderzoek bestaat er - niet verbazingwekkend - in Nederland een groot draagvlak voor De Democratie. Mensen waarderen de vrijheden die de democratie en rechtstaat hen geven zeer. Veel kritischer is men over het politieke systeem, en op de politiek zelf. En daar raken de uitkomsten van het onderzoek ook heel nadrukkelijk het werk dat wij hier doen. Want het blijkt dat mensen er grote behoefte aan hebben gehoord te worden, betrokken te worden en meer directe zeggenschap te hebben. Een groot deel van de mensen wil vertrouwen hebben in de politiek en in de democratie, maar wil tegelijk vaker wat te zeggen hebben. Dus directe zeggenschap niet als vervanging van de representatieve democratie, maar wel in aanvulling op en als gelijkwaardig element. En als de zoektocht naar de juiste combinaties van directe democratie en representatieve democratie ergens zou moeten kunnen lukken – en dat moet ook! – dan is dat op de schaal van de gemeente, van de wijk, de buurt en de straat.

De analyse dat we moeten zoeken naar nieuwe vormen van samenspraak en samenwerking, en dat de gemeente dichter bij de burger moet staan en dat de burger verwacht op andere manieren betrokken te worden is niet nieuw. En er zijn al tal van voorbeelden waarbij initiatieven uit de samenleving ruimte kregen, zoals Backbone050, Let's Gro, Jimmy's en de G1000 burgertop. En ook in het coalitieakkoord staan belangrijke doelstellingen over meer samenwerken, het open staan voor initiatieven en de gebiedsgerichte aanpak. En sinds dat akkoord zijn er alweer mooie voorbeelden, zoals de aanpak van het Coenderspark, de nieuwe experimenten bij de innovatie van de sociale zekerheid en de veranderlabs. Uitgangspunt is meer betrokkenheid, ruimte voor alle stadgers, ondernemers en instellingen om mee te doen. Het SCP wijst er dan ook op dat er veel experimenten zijn, dat er ontzettend veel gebeurt om de verhouding tussen overheid en burgers te verbeteren en dat dat ook gezien wordt in de samenleving.

Maar gaat het allemaal al zoals we willen? Nee. De harde werkelijkheid is dat het geen makkelijk proces is, dat het met vallen en opstaan zal gaan, en dat het ook niet van vandaag op morgen voor elkaar is maar dat het wel een onafwendbaar proces is, met grote urgentie en waar wij als raad, college en gemeentelijke organisatie met de mensen in onze stad aan zullen moeten werken.

Voor mijn fractie dient het uitgangspunt te zijn: creëer de ruimte en geef de steun aan initiatieven, maak zoveel als kan mogelijk wat mensen willen en laat de ideeën en wensen als startpunt dienen en niet de mogelijke belemmerende regels of beperkte middelen. Het is zaak niet te vervallen in de oude patronen van te veel kaders en regels stellen, van controle, van opstellen van indicatoren en criteria. Iets nieuws heeft ruimte nodig. Waar we eerder als raad spraken over het risico van het optreden van de risico-regelreflex, moeten we evenzeer wegblijven van de controle-regeldriftreflex. Ruimte creëer je ook als raad door niet meteen alles te willen bepalen en in regels vast te leggen. Op dat vlak heeft ook de raad dus nog een wereld te winnen. We zijn inmiddels enige tijd bezig met de commissie werkwijze raad, en hoewel we geleidelijk aan best al een paar stappen hebben gezet, is

mijn fractie wel van mening dat we als raad gezamenlijk hierin in 2016 stappen moeten zetten en knopen moeten doorhakken. Zeker, omdat er een boel verandert. De gebiedsgerichte aanpak die in deze begroting een herverdeling van 5,7 miljoen euro naar de wijken met zich mee brengt, is een belangrijke stap om grotere betrokkenheid van de stadjes bij hun straat, buurt of wijk mogelijk te maken, maar het zal ook iets betekenen voor onze raad.

En dat er spanning zit op de wijze waarop we stadjes ruimte geven en laagdrempelig betrokken willen laten zijn blijkt wel uit een aantal voorbeelden. Waar een grote groep omwonenden met enthousiasme samenwerkt aan het laagdrempelige initiatief Tuin in de Stad, waar contacten ontstaan en mensen ruimte krijgen om groen en sociaal bezig te zijn, zeggen velen in deze raad: regels zijn regels en tijdelijk is tijdelijk. Maar hoe verhoudt zich dat tot opvattingen dat de burgers meer ruimte mogen nemen en bijvoorbeeld hun right to challenge? Mijn fractie wacht in elk geval de uitkomst van de maatschappelijke kosten en baten analyse af, maar is niet bij voorbaat overtuigd dat een dergelijk initiatief moet wijken voor een mogelijke bouw van woningen met bijbehorende opbrengst voor de gemeente, terwijl er voorlopig nog meer dan voldoende bouwgrond in de stad voorhanden is. Een ander voorbeeld de gebiedsontwikkeling van het suikerunieterrein. Mijn fractie is enthousiast over de ontwikkelingen daar. AOC Terra, de wolkenfabriek, de maatschappelijke onderneming, ruimte voor Paradigm en een prachtige nieuwe locatie voor activiteiten uit de culturele wereld in Groningen, stuk voor stuk mogelijk, omdat deze raad besloot dat er gedurende een groot aantal jaren bewust geen plannen voor het terrein zouden worden gemaakt. Letterlijk is daar ruimte gemaakt voor de stad. En door ruimte te laten, is er ruimte gekomen voor nieuwe ontwikkelingen. Mijn fractie is van mening dat die ruimte zoveel mogelijk moet blijven.

Voorzitter,

Maandag vierden vertegenwoordigingen van de gemeenteraden van Oldenburg en Groningen het heugelijke feit dat beide steden al 25 jaar een stedenband hebben. Opvallend was daarbij dat in de redes van beide burgemeesters gesproken werd over de noodzaak om de mensen die naar Nederland en Duitsland komen een menswaardige opvang te bieden. Daarbij werd ook gewezen op een aantal grote prestaties uit het verleden. Indrukwekkend is hoe de stad Oldenburg in 1945 in staat bleek om 36.000 vluchtelingen op te nemen. Terecht concludeerde burgemeester Den Oudsten dat we in de huidige situatie ook in Groningen veel kunnen leren. In Groningen gaat het om veel kleinere aantallen, maar desalniettemin is mijn fractie trots op wat er in onze stad gebeurt bij de opvang van asielzoekers. We hebben de opvang aan de van Swietenlaan die ruimte biedt aan 550 mensen. Er is een bed bad en broodvoorziening waar een andere groep mensen opgevangen worden. En we wachten op plannen van het college voor de komst van twee asielzoekerscentra voor in totaal 1200 mensen. Ook die plannen zal mijn fractie zorgvuldig maar ook welwillend beoordelen zodra ze bekend worden.

In de tussentijd weten we dat de kans groot is dat een groot deel van de vluchtelingen in Nederland en in Groningen zullen mogen blijven. In de ogen van mijn fractie kan daarom niet vroeg genoeg begonnen worden met het bieden van cursussen op het gebied van taal en cultuur, maar ook andere vormen van onderwijs, en zorg en begeleiding. Waar mogelijk ook begeleiding naar werk, zodat mensen zo snel mogelijk volwaardig deel kunnen worden van onze samenleving. Mijn fractie dient een motie in waarin het college gevraagd wordt na te gaan wat er al gebeurt, bijvoorbeeld door de vele burgerinitiatieven en organisaties zoals de welkomstwinkel en het uitdelen van welkomstpakketten van Groningen Verwelkomt Vluchtelingen, maar ook waar nog meer gedaan kan en moet worden.

Voorzitter,

Er gebeurt ontzettend veel in en rondom de stad en er staan grote plannen op stapel. De ontwikkeling van de Oostzijde Grote Markt en het Groninger Forum kan eindelijk weer verder waardoor de binnenstad een stimulans gaat krijgen met een bijzonder gebouw, met filmzalen, een

bibliotheek en een debatcentrum. Een binnenstad die ook nog eens een metamorfose zal ondergaan bij de uitvoering van de binnenstadvisie, met meer ruimte voor verblijven en ontmoeten zonder af en aan rijdende bussen, met voorrang voor de voetganger, met meer aandacht voor de fiets door verbeteren van het fietsparkeren en door de Oude Ebbingestraat & Gelkingestraat in te richten als fietsstraten, die via de Grote Markt een uitstekende nieuwe Noord-Zuid-fietsverbinding voor de hele stad worden.

En er wordt gewerkt aan het bereikbaar houden van de stad met een ambitieuze aanpak van het spoor en het stationsgebied met daarin uitstekende faciliteiten voor fietsers, die sowieso al enorm aan hun trekken komen met de plannen uit de fietsstrategie en de net genoemde binnenstadvisie. En ook de plannen voor de aanpak van de Ring Zuid staan op stapel waarbij de toegezegde meetpalen zullen zorgen voor blijvende aandacht voor de luchtkwaliteit, waar het compacte ontwerp het ruimtebeslag zo veel mogelijk beperkt, met oog voor een groen eindresultaat en met behoud van de fietsverbinding bij de Esperantostraat als uitgangspunt.

Van vergelijkbare orde is de grote verandering en transformatie die gaande is in het sociaal domein. Er is in het afgelopen jaar hard gewerkt om zoveel mogelijk continuïteit van zorg te behouden ondanks forse bezuinigingen vanuit Den Haag. Maar nu komt ook de volgende fase eraan voor de vernieuwing van zorg en welzijn, waarin preventie, innovatie door ruimte voor de professionals, wijkgerichte aanpak en minder versnippering in aanbod van zorg centraal staan. Volgende week wordt in de commissie Onderwijs en Welzijn verder gesproken over juist deze volgende stappen van de vernieuwing van het sociale domein.

Voorzitter,

2015 was het eerste volledige jaar van deze raadsperiode. Tal van zaken uit het coalitieakkoord zijn op de rit gezet, in plannen uitgewerkt en de uitvoering daarvan is begonnen. Maar 2016 is een heel belangrijk jaar. 2016 wordt het jaar waar de eerste grote slagen gemaakt gaan worden en waar de eerste resultaten zichtbaar zullen worden. Wat de zorg betreft blijft voor mijn fractie centraal staan dat iedereen de zorg krijgt die hij of zij nodig heeft. Daar blijft dus een lastig spanningsveld bestaan tussen die doelstelling en de grote bezuinigingen die het rijk heeft opgelegd.

Behalve het jaar waarin de echte vernieuwing in zorg en welzijn gestalte moet krijgen, wordt volgend jaar ook het jaar waarin eindelijk echt grote stappen moeten worden gemaakt in het aardbevingsdossier. De plannen van de Nationaal Coördinator bespreken we volgende week, dus daarom ga ik daar nu maar kort op in. Maar het is voor stad en ommeland wel een essentieel jaar voor de vraag of het vertrouwen in de rijksoverheid op dit onderwerp teruggewonnen kan worden. En in de ogen van mijn fractie kunnen de plannen van de Nationaal Coördinator alleen maar slagen als de inwoners van het gebied daarbij maximale zelfbeschikking krijgen en als er een verdere reductie van de gaswinning plaatsvindt.

Ook op het gebied van de sociale huur begint landelijk duidelijk te worden dat er echt wat zou moeten veranderen. Uit berichtgeving van de NOS de afgelopen dagen blijkt dat veel wethouders van de grote steden zeggen dat het beleid rond scheefhuur niet werkt, dat de tekorten in de sociale huur toenemen, en dat terwijl nog altijd grote bedragen van corporaties in de algemene middelen van het rijk belanden via de verhuurdersheffing. Zeker omdat de opgave voor de sociale huur nog groter wordt nu we mensen die uit hun land zijn gevlucht voor oorlogssituaties ook goede huisvesting moeten bieden, zou het logisch zijn die verhuurdersheffing in elk geval te beperken en corporaties de ruimte te geven zoveel mogelijk meteen goede permanente huisvesting voor alle woningzoekenden in de sociale huur te laten realiseren in plaats van nu allerlei tijdelijke projecten te doen. Dat is sociaal, schept werkgelegenheid en het is duurzaam. En het plan is er eigenlijk al, dat heette het Gronings bod en kan zo van start.

2016 is ook het jaar dat de stad met een investering van 55 miljoen euro een enorme stap kan nemen in de realisering van onze duurzaamheidsdoelen door met aardwarmte een flink warmtenet aan te leggen in het Noordwesten van de stad. Maar er gebeurt meer, zo hoopt mijn fractie dat er stappen gezet kunnen worden op het gebied van energiebesparing in de bestaande particuliere woningvoorraad middels Groningen Woont Slim. Hoewel het gaat om een domein waarin de resultaten lastig te behalen zijn, is mijn fractie van mening dat het een belangrijke schakel is in de verduurzaming van de stad en het bereiken van onze gezamenlijke doelstelling om Groningen in 2035 energieneutraal te maken. Op het gebied van de bestrijding van energiearmoede snijdt het mes aan twee kanten. De reductie van energielasten voor met name huurders in de sociale huur zorgt voor lagere uitgaven voor hen, maar ook voor het dichterbij brengen van onze energieneutrale doelstelling. Daarom dient mijn fractie een motie in om onderzoek te doen naar het Arnhemse Energiebank-idee, waarbij mensen hulp kunnen krijgen bij het betalen van hun energierekening en besparingsadviezen krijgen van energiecoaches.

Voorzitter,

Mijn fractie ziet een begroting die in balans is. Het is gelukt de forse bezuinigingsopgave te realiseren maar ook om de ambities uit het coalitieakkoord overeind te houden. Voorbeelden daarvan heb ik al genoemd. Bij een aantal zaken wil ik nog wel expliciet stilstaan. Het niet doorgeven van het accres naar instellingen blijft voor mijn fractie een zware maatregel. Mijn fractie kan volgen dat hiervoor gekozen is, omdat het een relatief eenvoudige maatregel die wel een grote bezuiniging mogelijk maakt, maar wij vragen het college zich in te zetten dit type maatregelen in de toekomst te voorkomen of te verzachten. Graag een reactie van het college. Wat dat betreft is de maatschappelijke kosten baten analyse die zal plaatsvinden op subsidies aan instellingen voor mijn fractie al een stuk beter, omdat gekeken gaat worden naar kwalitatieve criteria en de effectiviteit van de werkzaamheden van de instellingen. Desalniettemin is daar voorlopig ook een fors bedrag aan gekoppeld en wachten wij uiteraard de uitkomsten van die analyse af.

Tot slot de begroting nieuwe stijl. Mijn fractie is blij met de nieuwe begroting, en de overzichtelijke website. Door de nieuwe presentatie worden nu bijvoorbeeld de risico's gepresenteerd bij het programma waar ze bij horen. En door per programma het extra beleid weer te geven worden zo samen de ontwikkelingen duidelijker. Ook de bondige, maar duidelijke omschrijving van de activiteiten per beleidsveld zijn een vooruitgang. Aan de andere kant zijn we er nog niet. Nu zijn de relevante beleidsnota's gekoppeld aan het programma, maar nog mooier is als je straks ook op een activiteit kunt klikken en achtergrondinformatie kunt krijgen. Dat is toekomstmuziek, maar dat moet volgens mijn fractie het streven zijn. En dat past ook bij de opvattingen rond een open overheid. Tot slot wel een relativering: er is een reductie van het aantal pagina's gerealiseerd, en dat was één van de doelen, maar het gaat slechts om 25 pagina's minder, en dat is nog niet heel veel op nog altijd bijna 400 pagina's.